

Region Syddanmark

Miljø og Råstoffer

Kontaktperson: Gitte Gro

E-mail: gitte.gro@rsyd.dk

Direkte tlf.: 29201940

Dato: 7. april 2015

Journal nr.: 14/41515

Vindeballe Vognmandsforretning
Søren Hansen
Tranderupgade 8
5970 Ærøskøbing

CVR nr. 12095732

TILLADELSE TIL ERHVERVSMÆSSIG INDVINDING AF RÅSTOFFER GÆLDENDE TIL DEN 1. JULI 2025

på matr. nr. 5b, 16b, 9k og del af 9b Leby By, Bregninge. Ærø Kommune.

Figur 1. Det ansøgte graveområde markeret med rødt.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	TILLADELSE TIL ERHVERVSMÆSSIG INDVINDING AF RÅSTOFFER	3
2.	LOVGRUNDLAGET	3
3.	SAGENS BAGGRUND	3
3.1.	EJERFORHOLD	3
4.	FØR TILLADELSEN TAGES I BRUG.....	4
5.	VILKÅR	5
5.1.	DRIFT.....	5
5.2.	AFSTANDSKRAV	6
5.3.	ADGANGSVEJE	7
5.4.	FORURENINGSFOREBYGGELSE	7
6.	EFTERBEHANDLINGSVILKÅR	8
7.	ØVRIGE VILKÅR	8
8.	GARANTISTILLELSE	9
9.	TINGLYSNING	10
10.	TILSYN.....	10
11.	AFGØRELSE OM VVM-PLIGT	10
12.	ANSØGNINGSPROCESSEN	11
12.1.	SVENDBORG KOMMUNE.....	11
12.2.	ØHAVSMUSEETS KOMMENTARER	12
12.3.	FORSYNINGSLEDNINGER	13
12.4.	NABOER.....	13
12.5.	LODSEJERE	13
13.	BESIGTIGELSE AF AREALET	13
14.	PARTSHØRING	14
15.	KLAGEVEJLEDNING.....	15
16.	BILAG	15

1. TILLADELSE TIL ERHVERVSMÆSSIG INDVINDING AF RÅSTOFFER

Region Syddanmark meddeler tilladelse¹ til, at indvinde op til 8.000 m³ sand, grus og sten årligt på 1,3 ha af matr. nr. 5b, 9k, 16b og en del af 9b Leby By, Bregninge.

Tilladelsen gælder indtil 1. juli 2025, og er betinget af vilkårene på de følgende sider.

2. LOVGRUNDLAGET

Tilladelsen til erhvervsmæssig råstofindvinding er meddelt i henhold til råstoflovens § 7 stk. 1, jf. § 8, jf. lovbekendtgørelse nr. 657 af 27/05/2013 om råstoffer, jf. lov nr. 380 af 23/04/2014 om ændring af lov om råstoffer og lov om miljøbeskyttelse.

3. SAGENS BAGGRUND

Vindeballe Vognmandsforretning ved Søren Hansen har søgt Region Syddanmark om gravetilladelse den 15. oktober 2014. Indvindingsarealet er 1,3 Ha stort og beliggende på Ærø. Arealet grænser direkte op til eksisterende graveområde ca. 300 m øst for Leby og ca. 1 km fra landevejen mellem Søby og Bregninge.. Det ansøgte areal udgøres af en bakke der skrånere mod nord. Der vil således være et tykt lag råstof i den sydligste del og kun et tyndt lag i den nordligste del. Arealet støder op til aktiv grusgrav matr nr 4e, der også drives af Søren Hansen. Adgangsvejen til 4 e tænkes også anvendt til den ny grusgrav.

Der forventes en årlig indvinding på 8.000 m³ sand grus og sten over grundvandsspejl.

Da arealet vest for det ansøgte område allerede i dag udnyttes til råstofindvinding, og der ikke forventes en øget efterspørgsel, vil trafikbelastning på vejene i området forblive uændret

Der er lavet i alt 9 undersøgelsesboringer der viser at indholdet af grove materialer er forholdsvis lavt, svarende til den nuværende indvinding på Ærø.

Arealet er omfattet af Tillæg nr. 2 til Råstofplan 2012 for Region Syddanmark.

Arealet planlægges efterbehandlet til natur uden brug af gødning og pesticider. Oversigtskort ses som bilag 1.

3.1. EJERFORHOLD

Ifølge tingbogen ejes matriklerne af:

- Henrik og Susanne Frederiksen, Lebygyde 6, 5985 Søby

---

1. Jf. råstoflovens § 7 stk. 1..

- Peder Knudsen, Bromaj 1, 5985 Søby
- Peer og Roswithae Sander, Lebyvej 1, 5985 Søby.

4. FØR TILLADELSEN TAGES I BRUG

Region Syddanmark skal give tilladelse til at indvindingen sættes i gang. Først herefter må arbejdet med at afrømme muld og overjord samt indvinding på arealet begyndes. Før igangsætningstilladelse kan meddeles skal følgende forudsætninger være opfyldt:

- **Klagefristen** skal være udløbet. Evt. klager over tilladelsen har som udgangspunkt opsættende virkning, derfor kan tilladelsen ikke udnyttes inden alle klagemulighederne er udtømte.
- **Garantistillelse.** Som sikkerhed for opfyldelse af vilkårene skal der stilles en ubetinget ikke-tidsbegrænset anfordringsgaranti overfor Region Syddanmark på kr. 210.000. Garantien kan stilles i form af depositum, en garanti fra pengeinstitut eller kautionsforsikring².
- **Afgrænsning** for det område der må graves i, skal sættes af i marken efter nærmere aftale med Region Syddanmark. Pælene til afmærkning m.v. må ikke fjernes og skal sikres, så de ikke bliver beskadiget, f.eks. med betonringe.
- **Museumsinteresser.** Arealet er beliggende i Kulturarvsareal af national interesse. For at sikre de arkæologiske interesser skal indvinder i god tid før muldafrømning kontakte Øhavs Museet for at aftale nærmere.
- **Tinglysning af vilkår for efterbehandling** på ejendommen skal være udført. Tinglysningen udføres af Region Syddanmark, betales af ansøger og aflyses når efterbehandlingen er godkendt af Regionen.

Øvrige tilladelser og/eller dispensationer i forbindelse med råstofindvindingen, som ikke er nævnt i denne tilladelse skal indhentes separat.

---

2. Jf. råstoflovens § 10 stk. 1.

5. VILKÅR

5.1. DRIFT

1. Tilladelsen er gældende til den 1. juli 2025, hvor tilladelsen udløber. Er indvindingen ikke færdig, kan der søges om en ny tilladelse.

1. Der må årligt indvindes 8.000 m³ sand, sten og grus.

2. Råstofgraven må kun være i drift:

Gravemaskiner, transportanlæg og reparationsanlæg.	Mandag-fredag	kl 07.00 – 18.00
	Lørdage	kl 08.00 – 13.00
Udlevering og læsning med gummiged.	Mandag-fredag	kl. 06.00 – 18.00
	Lørdage	kl. 07.00 – 13.00

3. Til råstofindvinding, herunder behandling af materialerne anvendes: En læsemaskine og et power screen mobilt sorterværk. Væsentlige afvigelser herfra aftales med Region Syddanmark

4. Virksomheden må ved sin drift ikke medføre et højere ækvivalent støjniveau end vist i skemaet, målt i skel ved nærmeste nabobebyggelse.

Dage	Tidsrum	Maksimalt støjniveau
Mandag – fredag	07.00 – 18.00	55 dB (A)
Lørdag	08.00 – 13.00	
Mandag – fredag	06.00 – 07.00	40 dB (A)
Lørdag	07.00 – 08.00	

Hvis Regionen finder det påkrævet, skal virksomheden ved målinger eller beregninger dokumentere overfor tilsynsmyndigheden at ovenstående støjgrænser er overholdt. Udgifterne hertil afholdes af virksomheden. Nævnte målinger/beregninger skal udføres og rapporteres som ”Miljømåling – ekstern støj” i henhold til gældende lovgivning, og skal udføres af et laboratorium eller person, som er godkendt til dette af Miljøstyrelsen. Som udgangspunkt accepteres en ubestemthed på de målte eller beregnede støjbelastninger på maksimalt ± 3 dB (A)

5. Der må ikke opstå væsentlige støvgener uden for indvindingsområdet. Der skal træffes foranstaltninger til hindring af støvdannelse fra interne transportveje, materialebunker og produktionsanlæg.
6. Muld og overjord, som ikke straks anvendes i efterbehandlingen, skal henlægges i depoter til brug for efterbehandlingsarbejderne. Muld og overjordsdepoter skal placeres således, at der ikke kan ske sammenblanding med andre materialer.
7. Muld og overjord, der kommer andre steder fra, må ikke modtages i graven uden dispensation fra regionen.³
8. Adgangsvejen til råstofgraven skal uden for åbningstiden være aflåst/afspærret med bom eller kæde.
9. Hvis der sker skader på skel eller evt. levende hegn, er indvinder forpligtet til at udbedre skaderne.
10. Råstofindvindingen skal tilrettelægges og udføres i overensstemmelse med den godkendte graveplan, bilag 2, og alle ændringer skal godkendes af Region Syddanmark.
11. Region Syddanmark skal til enhver tid holdes underrettet om, hvem der forestår indvindingen.
12. Personalet i råstofgraven skal være bekendt med vilkårene i denne tilladelse.

5.2. AFSTANDSKRAV

13. Under gravning og fordeling af muld, overjord og råstoffer skal skråningsanlæg altid graves i en stabil hældning, således at der ikke opstår fare for skred indover gravegrænsen. Bilag 3 kan bruges til beregning af graveafstande. Regionen kan kræve dokumentation for at der ikke er risiko for nedskridning af råstoffer ved gravning af skråninger.
14. Der må ikke graves nærmere end 3 m fra privat vej, naboskel og hegn. Hældningsanlæg skal ikke være stejlere end 1:1,5 i fast jord.
15. Der må ikke graves nærmere end 3 m fra offentligt vejskel⁴ og hældningsanlæg skal ikke være stejlere end 1:2 i fast jord.
16. Der må ikke graves nærmere end 25 m fra grundmurede bygninger på naboejendomme og skråningsanlæg må ikke graves stejlere end 1:1,5 i fast jord.
17. Hvis hældningsanlæg graves stejlere end ovenstående skal afstanden på 3 m minimum tillægges 1 x gravedybden.
18. Indskiftning med overskydende overjord i periferiskråninger kan ske efter aftale med Region Syddanmark.
19. Der må ikke indskiftes mellem graveområdets ydre grænse og efterbehandlingslinjen, jf. fi-

---

³ Jf. lov om forurenet jord § 52

⁴ Jf. Vejlovens § 101

gur 1 i bilag 3.

20. Tilladt gravedybde er til forekomstens bund under forudsætning af, at krav til skråningsanlæg overholdes og der ikke graves under grundvandsspejl.

5.3. ADGANGSVEJE

21. Adgang til og fra indvindingsområdet skal ske fra Blæshøjbakken som vist på kortbilag 1.
22. Der må ikke etableres andre tilkørselsveje til arealet.
23. Blæshøjbakken skal rengøres efter behov

5.4. FORURENINGSFOREBYGGELSE

24. Benzin m.v. (mineralolieprodukter) skal oplagres i overjordiske typegodkendte⁵ og dobbeltkrogede tanke med tilhørende slanger, brændstofstudser, olietromler m.v. Uanset hvor tanken placeres indenfor det godkende graveområde skal den anbringes i en aflåselig, lukket container, med en indbygget sump, som skal kunne rumme 100 % af brændstoftankens volumen og øvrige olieprodukter.
25. Tankning skal foregå på et befæstet areal eller på et sted i graven hvor muld og overjord endnu ikke er afrømmet, det samme gælder for parkering af alt kørende materiel når graven ikke er i drift.
26. Alt stationært og rullende materiel skal regelmæssigt inspiceres for olie- og kemikaliespild, og eventuelle utætheder skal øjeblikkeligt afhjælpes og repareres. Der må ikke ske reparationer i graven, undtaget hvis dette sker på et impermeabelt underlag.
27. Evt. fremkommet olie- og kemikalieaffald bortskaffes i overensstemmelse med den til enhver tid gældende lovgivning på området.
28. Indvinder skal drage omsorg for, at grundvandet ikke forurenes af oliespild fra maskiner, og eventuelle brændstoftanke og for, at gravearbejderne ikke forårsager ødelæggelse eller beskadigelse af vandforsyningen i området.
29. Arealets udseende skal fremstå ryddeligt og således ikke opfordre til uautoriseret henlæggelse af affald.
30. Støder indvinder på kemikaliedepoter, gamle lossepladser eller lignende, på gravearealet, skal der omgående gives meddelelse herom til Region Syddanmark, for at aftale de nærmere forholdsregler til imødegåelse af yderligere forurening.

---

⁵ Jf. Olietankbekendtgørelse nr. 729 af 14. juni 2007 om indretning, etablering og drift af olietanke, rørsystemer og pipelines.

6. EFTERBEHANDLINGSVILKÅR

31. Efterbehandling skal ske efter den godkendte efterbehandlingsplan, jf. bilag 4. Alle ændringer i efterbehandlingsplanen skal godkendes af Region Syddanmark.
32. Der skal stilles en sikkerhed for gennemførelsen af efterbehandlingen. Region Syddanmark kan kræve sikkerhedsstillelsen forhøjet, hvis det findes nødvendigt på grund af ændringer i efterbehandlingsplanen og/eller andre forhold. Sikkerhedsstillelsen skal gælde, til efterbehandlingen er udført og godkendt af Region Syddanmark.
33. Forinden større efterbehandlingsarbejder - herunder muldjordspålægning - påbegyndes, skal Region Syddanmark underrettes herom, således at evt. tvivlsspørgsmål omkring efterbehandlings udførelse kan afklares.
34. Arealet skal efterbehandles til naturformål eller ekstensivt landbrug, uden brug af gødning og pesticider, i overensstemmelse med efterbehandlingsplanen.
35. Der må ikke opsættes nogen form for hegn, bortset fra kreaturhegn.
36. Fjernes eller beskadiges beplantning i skel skal en tilsvarende beplantning etableres som en del af efterbehandlingsarbejdet.
37. I tilfælde af gravning på tilgrænsende ejendomme kan Region Syddanmark på et hvilket som helst tidspunkt, under som efter gravningens afslutning, forlange gennemgravning og efterbehandling af skelområdet, således at hele forekomsten udnyttes, og således at der ikke står en vold tilbage mellem ejendommene.
38. Efterbehandlingsarbejdet skal påbegyndes og gennemføres så tidligt, som det under hensyn til virksomhedens drift er praktisk muligt, og skal være afsluttet inden 1 år efter indvindings ophør.
39. Arealet skal umiddelbart efter gravearbejdets afslutning ryddes for alle i tilknytning til råstofindvindingen opførte bygninger samt støjvolde råstofbunker eller andet oplag, der virker skæmmende i naturen.
40. Såfremt tilladelsen inddrages i medfør af råstoflovens § 24, indtræder efterbehandlingsforpligtigheden omgående.

7. ØVRIGE VILKÅR

41. Vilkårene efter råstofloven er bindende⁶ for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet og uanset om der sker tinglysning.

---

⁶. Jf. råstoflovens § 10

42. Nærværende tilladelse efter råstoflovens § 7 bortfalder, såfremt råstofindvindingen ikke er påbegyndt 3 år efter, at den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år.
43. Region Syddanmark kan på et senere tidspunkt fastsætte yderligere vilkår eller foretage ændringer af allerede stillede vilkår, såfremt dette måtte vise sig nødvendigt af hensyn til opfyldelse af lovens § 2 og § 3.
44. Tilladelsen kan tilbagekaldes af Region Syddanmark ved grov eller gentagen overtrædelse af vilkår eller af lovgivningen i øvrigt⁷.
45. Findes der under indvindingen grave, gravpladser, bopladser, ruiner eller andre jordfaste fortidsminder, skal fundet straks anmeldes til det Øhavsmuseet. Indvindingen skal standses i det omfang den berører fortidsmindet⁸. Øhavsmuseet beslutter snarest, om arbejdet kan fortsætte, eller om det skal indstilles. Øhavsmuseets udtalelse ses i bilag 6.
46. Den der foretager råstofindvinding i jorden, skal give oplysninger om indvindingsvirksomheden og bl.a. indberette om arten og mængden af de forekomster, der indvindes samt om anvendelsen heraf årligt til Region Syddanmark.
47. Der skal betales råstofafgift af de indvundne råstoffer. Afgiften opkræves af Skat.
48. I tilfælde af at en virksomhed, som foretager indvinding, går konkurs eller i betalingsstandsning m.v., er såvel ejendommens ejer som den, der driver virksomheden, forpligtiget til straks at underrette Region Syddanmark.
49. Erstatningsansvar for eventuelle skader opstået som følge af indvindingen i henhold til nærværende tilladelse, påhviler vedkommende, der udnytter tilladelsen efter de almindelige erstatningsregler.
50. Resultater af eventuelle råstofboringer eller prøveboringer i jorden skal indberettes til GEUS (Danmark og Grønlands Geologiske Undersøgelser) inden 3 måneder efter udførelsen. Indberetningen skal ske på særlige skemaer⁹.

8. GARANTISTILLELSE

Vindeballe Vognmandsforretning har igennem Danske Bank stillet en ikke tidsbegrænset garanti til sikring af efterbehandlingsarbejderne på firmaets råstofindvindinger på matr. nr. 9b, 16b, 9k og del af 5b Leby By, Bregninge, Ærø Kommune på kr. 210.000. Der skal fremsendes en garanti til Region Syddanmark, inden tilladelsen kan tages i brug.

Sikkerhedsstillelsen kan reguleres, når Region Syddanmark skønner dette nødvendigt af hensyn til ændringer i prisniveau, graveplan, efterbehandling eller lignende.

---

⁷ Jf. råstoflovens § 7, stk. 1

⁸ Jf. museumslovens § 27

⁹ Jf. råstoflovens § 28, stk. 1.

Beløbets størrelse er fastlagt ud fra et estimat på en reetableringspris på ca. 150.000 kr. pr ha og flytning af ca. 20.000 m³ muld- og overjord.

Sikkerhedsstillelsen skal årligt indeksreguleres pr. 1. april efter Danmarks Statistiks reguleringsindeks for jordarbejder. Garantien reguleres efter foregående års indeks for 4. kvartal, indeks 171,60.

Garantien skal være gældende indtil efterbehandlingsarbejdet er afsluttet og godkendt af Region Syddanmark, idet garantistillelsen først da vil kunne frigives.

9. TINGLYSNING

Vilkårene om efterbehandling skal efter reglerne¹⁰ tinglyses på ejendommen, når klagefristen er udløbet, med Region Syddanmark som påtaleberettiget.

Indvinder skal betale tinglysningen på 1660,00 kr. Når tinglysningen er sket, vil Regionen sende en regning for udlagt tinglysningsgebyr.

Når efterbehandlingen af indvindingsområdet er godkendt af forvaltningen, vil de tinglyste bestemmelser med undtagelse af vilkår 34, 35 samt vilkår 37 blive aflyst og sikkerhedsstillelsen blive frigivet.

10. TILSYN

Region Syddanmark er tilsynsmyndighed i forhold til, at vilkårene i tilladelsen overholdes. Tilsynsmyndigheden kan meddele påbud om, at et ulovligt forhold skal berigtiges inden for en nærmere fastsat frist. Tilsynsmyndigheden kan, såfremt et påbud ikke efterkommes rettidigt, umiddelbart foretage det nødvendige på ejerens eller brugerens bekostning.

11. AFGØRELSE OM VVM-PLIGT

Region Syddanmark har gennemført en VVM-screening af det ansøgte¹¹.

Regionen vurderer samlet, at en tilladelse til det ansøgte ikke kræver udarbejdelse af en VVM-redegørelse (Vurdering af Virkninger på Miljøet), idet den ansøgte råstofindvinding ikke vurderes at give anledning til væsentlige ændringer af miljøpåvirkningen.

Screening er en administrativ proces, hvor projektet vurderes i forhold til en række faste kriterier, bl.a.:

- **Projektets dimensioner**

Der er ansøgt om at grave på ca. 1,3 ha og der forventes en årlig indvinding på 8.000 m³, svarende til ca 266 vognlæs.

¹⁰ Jf. råstoflovens § 10, stk. 5

¹¹ Jf. § 3 i Miljøministeriets bekendtgørelse om vurdering af visse offentlige og private anlægs virkning på miljøet (VVM) i medfør af lov om planlægning, hvor det blandt andet fremgår, at når der ansøges om råstofindvinding på under 25 ha, er råstofindvindingen ikke VVM-pligtig, jf. § 1, stk. 2, i bek. 1654 af 27/10/2013.

- **Den miljømæssige sårbarhed**

Der graves ikke under grundvandsspejlet i område der netop ligger indenfor område med særlige drikkevandsinteresser, men udenfor indvindingsopland.

Der er i tilladelsen stillet vilkår til forebyggelse af forurening af grundvandet. Der har været gravet råstoffer i området i mere end 100 år, hvorfor der er flere småsøer indenfor en radius af 200 m. Ca. 200 m mod NV ligger det § 3 registrerede genoprettet nor Vitsø med strandenge.

Samlet set vurderes det at råstofgravning på det ansøgte areal ikke er i modstrid med fredningen på de nærliggende områder og ikke vil udgøre en øget risiko for grundvandet.

- **Påvirkningens omfang**

Der er ingen naboer indenfor en radius af 100 m af graveområdet, nærmeste ejendom beliggende ca 150 m fra arealet, ved overkørslen til Blæshøjbakken, står tom. I tilladelsen stilles vilkår for driften, som har til formål at fjerne eller mindske gener ved råstofgravningen til et acceptabelt niveau.

- **Påvirkningens varighed, hyppighed og reversibilitet**

Tilladelsen vil have en varighed af 10 år. Råstofindvinding er en irreversibel proces, og råstofferne kan derfor ikke indvindes igen. I perioden, hvor der graves råstoffer, vil det ikke være muligt at drive landbrug på de gravede områder. Arealet reetableres til ekstensivt landbrugsareal uden brug af gødning eller pesticid efter endt indvinding af råstoffer.

Regionen har på baggrund af det ovenstående vurderet, at de generelle miljøregler, samt de vilkår der er stillet for råstofindvindingen, er tilstrækkelige til at sikre miljøet i det aktuelle tilfælde.

12. ANSØGNINGSPROCESSEN

Vindeballe Vognmandsforretning ved Søren Hansen har søgt Region Syddanmark om gravetilladelse den 15. oktober 2014 på matr. nr. 5b, 9k, 16b og en del af 9b Leby By, Bregninge. Følgende er hørt og orienteret om ansøgningen med mulighed for at indgive kommentarer og bemærkninger.

- Svendborg og Ærø Kommune
- Øhavsmuseet
- Forsyningsledninger
- Naboer
- Lodsejere

Region Syddanmark har modtaget følgende svar:

12.1. SVENDBORG KOMMUNE

Naturforhold

Naturbeskyttelseslovens § 3

Den nordligste del af arealet (beliggende på matrikel 9b) blev besigtiget i 2011, og vi vurderede, at arealet ikke var omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Den øvrige sydlige del af arealet har iflg. luftfotos været dyrket indtil ca. 2004 og har tilsyneladende ligget i mere eller mindre vedvarende græs siden da. Arealet er for højt beliggende til at være fersk eng, men

ville med årene kunne udvikle sig til overdrev. På baggrund af dyrkningshistorikken og luftfotos fra de seneste år vurderer vi, at arealet ikke har udviklet sig til overdrev og dermed ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Bilag IV-arter

Ifølge Bilag IV håndbogen forekommer der indenfor et 10 x 10 km kvadrat omfattende det ansøgte areal følgende bilag IV-arter: klokkefrø, stor vandsalamander, spidssnudet frø, springfrø, dværg og sydflagermus og markfirben.

Vi vurderer, at der er mulighed for, at ikke mindst den nordlige del af arealet kan være fourageringsområde for de ovennævnte padder, og at flagermus sandsynligvis også undertiden fouragerer over hele området. Arealet rummer ikke ynglesteder for padderne og på grund af manglen på store gamle træer heller ikke for flagermus.

Ifølge Amphi-consult findes bilag IV-arten markfirben indenfor et polygon på 50 ha, der også omfatter det ansøgte areal. Det ansøgte graveareal skrånede let mod nord og er bevokset af et ret jævnt græsdekke. Dette er ikke til fordel for markfirben, hvorimod de østvestgående diger (med en varm solside) og den sandede jord er forhold, der kan tiltrække markfirben. Det er derfor muligt, at der er forekomst af markfirben på arealet. Bortgravning af grus vil kunne påvirke en sådan forekomst negativt. Ifølge habitatbekendtgørelsens § 11, må der ikke gives tilladelse, hvis det ansøgte kan beskadige yngle- eller rasteområder for bilag IV-arter. Vi anbefaler, at det ansøgte graveareal undersøges for forekomst af markfirben.

Svendborg Kommunes fulde udtalelse ses som bilag 5.

Regionen har efterfølgende været på besigtigelse og vurderer på baggrund af besigtigelsen, se pkt. 13, at det ikke vil skade bestanden af markfirben at grave råstoffer på det ansøgte areal.

12.2. ØHAVSMUSEETS KOMMENTARER

Øhavsmuseet henviser til de bemærkninger de indgav den 26. juni 2014 i forbindelse med at området var i forslag til at indgå som tillæg til råstofplan 2012.

”Det ansøgte areal ligger inden for det, der kaldes et Kulturarvsareal af national betydning. Udpegningen er begrundet med, at det inddæmmede nor Vitsø med omgivende kystzoner er rigt på arkæologiske levn fra både forhistorisk og historisk tid. Inden for kulturarvsarealet kendes der til 6 bopladser fra bondestenalder, bronzealder og jernalder, en ladeplads fra midaldertiden samt de to voldsteder Søby Volde og Søbygård. Herudover må det formodes, at arealet rummer adskillige endnu ukendte arkæologiske spor.

Kulturarvsarealer er områder, hvor man véd, der er særlig mange arkæologiske fund. Der gælder ingen særlige lovregler for kulturarvsarealerne, men de er udpeget for at advare byggherrer om, hvor det kan være særlig omkostningstungt at foretage anlægsarbejder, fordi der ligger mange fortidsminder.

Øhavsmuseet – Arkæologi Syd fyn bemærker at beliggenheden i kulturarvsarealet i praksis betyder at det kan forventes, at der skal foretages arkæologiske undersøgelser inden råstofgravningen på Ærø kan iværksættes¹²”.

¹² Jf. museumsloven. Kap. 8 § 27

Øhavsmuseets fulde udtalelse og kortbilag ses som bilag 6.

12.3. FORSYNINGSLEDNINGER

Region Syddanmark har ikke undersøgt om der findes forsyningsledninger i området. Det påhviler derfor Søren Hansen at indhente de fornødne ledningsoplysninger, og samtidig kontakte lednings-ejerne.

12.4. NABOER

Eneste hus indenfor en radius af 150 m ejes af Kristen Max Hansen, som er orienteret. Huset står ubeboet.

12.5. LODSEJERE

Lodsejere er orienteret ved brev, der er ikke efterfølgende kommet bemærkninger til ansøgningsma-terialet.

13. BESIGTIGELSE AF AREALET

Den 10. februar 2015 besøgte Region Syddanmark det ansøgte areal sammen med indvinder Søren Hansen og to af lodsejerne.

Formålet var bla. at se på adgangsforhold, forekomst af markfirben, som beskrevet af Svendborg Kommune i kommentarer til ansøgningen og at tale om efterbehandlingsplan.

Adgangsvejen vil være indover matrikel 4e hvor der er aktiv grusgrav med tilladelse til juli 2023. Ejendommen der ligger op til 4e står ubeboet. Tilkørselsvejen kan derfor forblive uændret.

Arealet er en nordvendt skråning, med læbælter der adskiller matriklerne. Arealet er udyrket gennem de sidste 4-5 år og står med vildtvoksende græs. Der ses småtræer i hjørner som tegn på at arealet vil springe i skov indenfor en kort årrække. Arealet er omgivet af naturarealer der heller ikke dyrkes og der ses sydvendt stendige, småsøer, sandede arealer, gren- og stenbunker indenfor en radius af få 100 m fra arealet. Regionen vurderer at det ansøgte areal ikke er interessant for markfirben, derimod er der i nærmeste omgivelser gode betingelser for både yngle og måske især rasteområder.

Regionen vurderer på baggrund af besigtigelsen at det ikke vil skade bestanden af markfirben at grave råstoffer på det ansøgte areal.

Der er enighed om at arealet efterbehandles til natur uden brug af gødning og pesticider.

Det er regionens vurdering at, råstofindvinding på længere sigt kan medføre forbedrede levevilkår for områdets planter og dyr, med særligt fokus på markfirben, i forhold til den nuværende arealanvendelse.

14. PARTSHØRING

Region Syddanmarks udkast til tilladelse har været i høring i perioden fra den. 6. marts til den 3. april 2015 hos;

- Svendborg og Ærø Kommune¹³
- Ejer af ejendommen ved råstofgraven¹⁴ (nabohøring)
- Lodsejere
- Indvinder
- Øhavsmuseet

Formålet med høringen er at regionen træffer den endelige afgørelse på et fuldt oplyst grundlag. Der er indkommet følgende høringssvar:

Høringssvar – 3. marts 2015 til 31. marts 2015

Hvem	Bemærkninger	Region Syddanmarks bemærkninger
Svendborg Kommune	Foreslår at forslaget om stenbunke på mindre solbeskinnede arealer, hvor der ikke pålægges muld, formuleres som en bindende del af efterbehandlingsplanen, med angivelse af størrelse og areal af stenbunken.	Stenbunken er skrevet ind som krav i efterbehandlingsplanen, Regionen vurderer dog at størrelsen og placeringen kan vurderes bedst når råstofindvindingen er afsluttet og efterbehandlingen skal udføres.

¹³ Jf. råstofloven § 10a.

¹⁴ Jf. forvaltningslovens § 19, stk. 1

15. KLAGEVEJLEDNING

Region Syddanmarks afgørelse efter råstofloven og planloven (for så vidt angår retlige spørgsmål) kan påklages til Natur og Miljøklagenævnet. Klageberettigede er adressaten for afgørelsen, en offentlig myndighed, enhver der i øvrigt har en væsentlig individuel interesse i afgørelsen, Danmarks Naturfredningsforening og lokale foreninger og organisationer, der har en væsentlig interesse i afgørelsen.

Hvis I ønsker at klage over denne afgørelse til Natur og Miljøklagenævnet skal der klages via Klageportalen, som I finder et link til på forsiden af www.nmkn.dk. Klageportalen ligger på www.virk.dk. Der logges på www.virk.dk, som man plejer, typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til regionen, da vi har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. En klage koster kr. 500. Gebyret betales med betalingskort i Klageportalen. Gebyret tilbagebetales, hvis klager får helt eller delvis medhold i klagen.

En evt. klage skal være Region Syddanmark i hænde senest tirsdag den 5. maj 2015. Ansøger får besked, hvis der klages over afgørelsen.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Klage i henhold til råstofloven har opsættende virkning, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Hvis afgørelsen ønskes indbragt for domstolene, skal dette ske inden 6 måneder fra modtagelsen af dette brev.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til Region Syddanmark, Miljø & Råstoffer, miljoe-raastoffer@rsyd.dk gerne med henvisning til sagsnr. og titlen på tilladelsen.

16. BILAG

1. Oversigtskort
2. Graveplan
3. Generelle retningslinjer for graveafstande mm
4. Efterbehandlingsplan
5. Udtalelse fra Svendborg Kommune
6. Udtalelse fra Øhavsmuseet

Kopi af afgørelsen er sendt til:

Indvinder: Vindeballe vognmandsforretning Søren Hansen, soeren-hansen@hotmail.com

Lodsejere: Henrik og Susanne Frederiksen, lebygyde6@gmail.com

Peder Knudsen, Bromaj 1, 5985 Søby, Ærø

Peer og Roswithae Sander, Lebyvej 1, 5985 Søby Ærø, roswithaesander@hotmail.com

Svendborg Kommune, Jakob Nørby, jakob.norby@svendborg.dk

Ærø Kommune, kjo@aeroekommune.dk

Nabo, Kresten Max Christensen ved barnebarn Martin Bille, martin.bille@mazak.dk

Øhavsmuseet ved Per Thomsen, pot@ohavsmuseet.dk

Energi Fyn, energifyn@energifyn.dk

SKAT, myndighed@skat.dk

Statsforvaltningen Syddanmark, syddanmark@statsforvaltningen.dk

Kulturstyrelsen, post@kulturstyrelsen.dk

Naturstyrelsen, nst@nst.dk

[Naturstyrelsen Fyn](mailto:eea@nst.dk), eea@nst.dk

Dansk Botanisk Forening, dbotf@mail.tele.dk

Dansk Botanisk Forening, Fynskredsen, fugleroeveren@sol.dk

Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Fyn, dnodense-sager@dn.dk

Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk

Dansk Ornitologisk Forening Fyn, assens@dof.dk

Danmarks Sportsfiskerforbund. post@sportsfiskerforbundet.dk

Friluftsrådet, Skandiagade 13, 2450 Kbh SV, fr@friluftsradet.dk

Friluftsrådet Lokalafdeling Sydfyn sydfyn@friluftsradet.dk

Bilag 1. Oversigtskort

Oversigtskort

Bilag 2. Graveplan

Den. 28. februar 2015

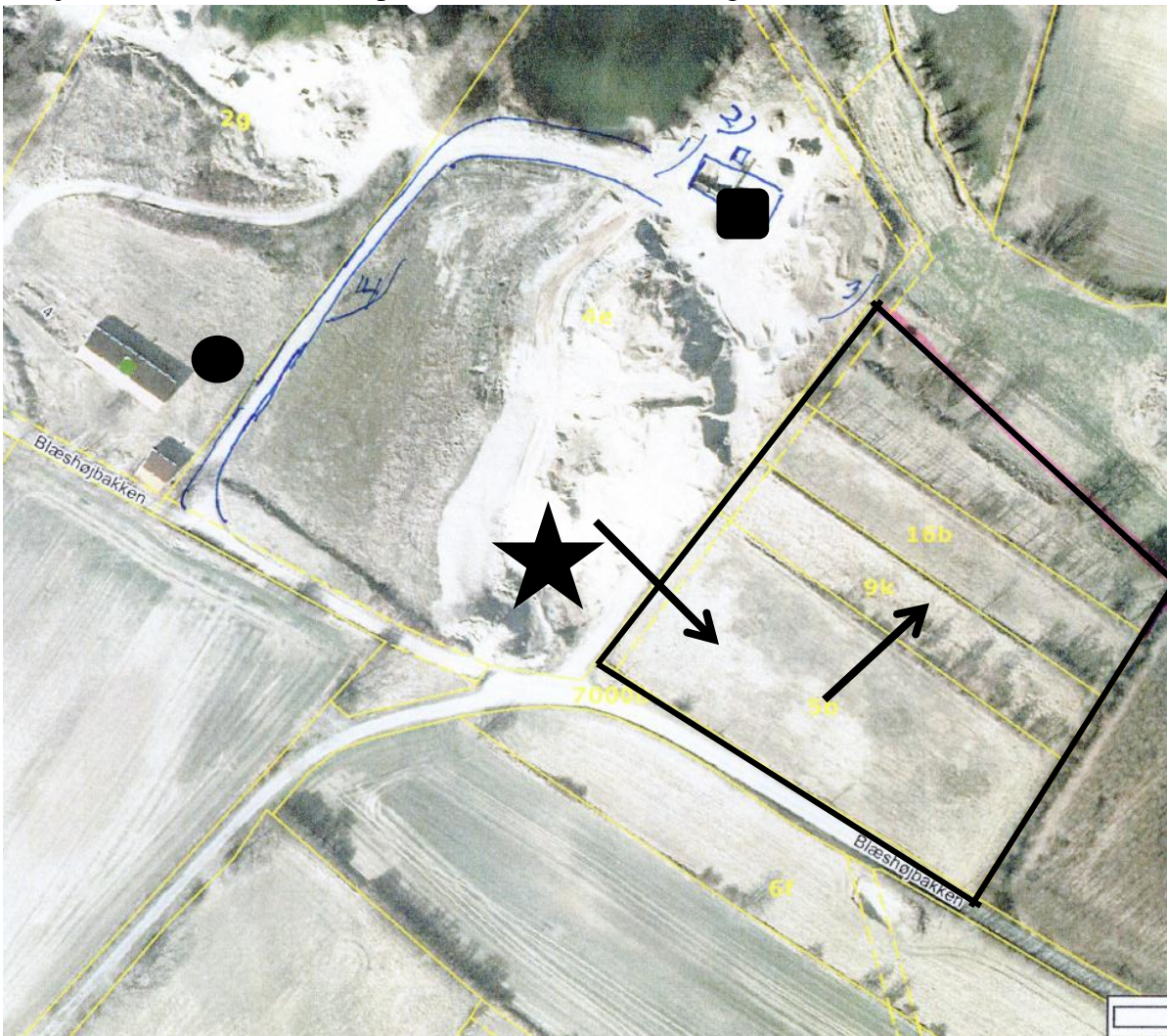
Råstofindvindingen på den 1,3 ha store nordvendte bakke skal påbegyndes i den sydlige del, der vender ind mod matr. 4e og fortsættes i nordlig retning (sorte pile). Hele arealet kan omdannes til graveområde hvis indvinder ønsker det, der stilles derfor ikke krav om at inddele arealet i graveeta-per.

Indkørslen skal ske fra Blæshøjbakken via eksisterende vej hen over matrikel nr. 4e.

Driftstider er mandag til fredag fra 6-18, lørdag 7-13, ingen drift på søn- og helligdage.

Indvindingen skal ske over grundvandsspejl med gravemaskine/gummiged der transporterer materialerne hen til sorteringsanlægget (sort firkant) der i opstartsfasen vil være placeret på matr. nr. 4e for senere at flytte ind på det ansøgte areal når der er skabt plads. Depot for muld- og overjord vil være på det SØlige hjørne af 4e (sort stjerne).

Olietank placeres på ejendommen Blæshøjbakken 2, umiddelbart vest for arealet, hvor muld og overjord ikke er rømmet. Her parkeres kørende materiel også udenfor drifttid (sort cirkel).

Oversigtskort, pile indikerer graveretning, 1) sorteringsværket til at begynde med, 3) den nye grusgravs afgrænsning, 4) viser adgangsvej fra Blæshøjbakken. Olietank placeres på ejendommen Blæshøjbakken 2. Muld- og overjordsdepot placeres på matr nr. 4e.

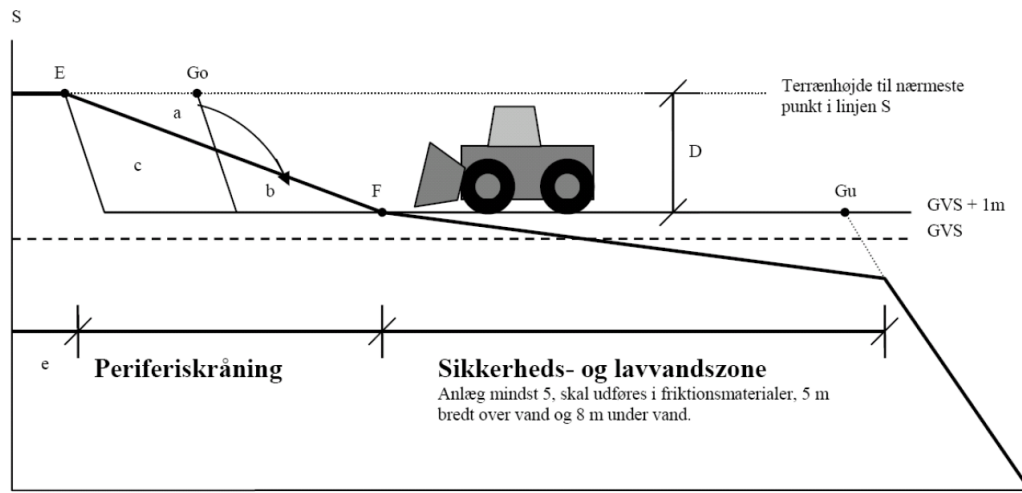
Bilag 3. Graveafstande - generelle retningslinjer

1. Formål

Formålet med at fastsætte mindste tilladelige graveafstande er at sikre, at råstofvinduer ikke uagtsomt kommer til at grave så tæt på graveområdets ydre grænse, at de nødvendige råstoffer til at udføre de planlagte periferiskråninger mangler.

2. Generelt om graveafstande og periferiskråninger i forbindelse med efterbehandling

Graveafstande for nærmere angivne strækninger af grusgravens periferiskråninger og for gravning under grundvandsspejlet (GVS) tager udgangspunkt i de i ansøgningen angivne gravedybder og koter, men skal i de konkrete situationer tilpasses de virkelige forhold.

Figur 1: Principskitse for graveafstande og periferiskråninger

På figur 1 er

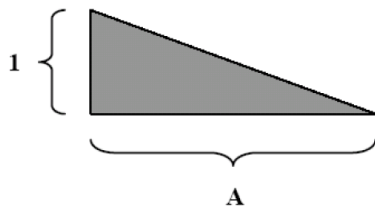
- S graveområdets ydre grænse,
- Go mindste tilladelige graveafstand fra S ved gravning over grundvandsspejlet (GVS).
- Gu mindste tilladelige graveafstand fra S ved gravning under GVS.
- e afstanden fra skellinjen S til efterbehandlingslinjen E (normalt 2 m).
- D gravedybden regnet vandret fra S indtil 1 m over højeste GVS (grundvandsstand).
- A periferiskråningens anlæg.
- Mængden a udfylder b, som vist på ovenstående principskitse.
- Mængden c kan kun indvindes i forbindelse med såkaldt indskiftning.

$$Go = e + (\frac{1}{2} \times D \times A)$$

$$Gu = e + (D \times A) + 12$$

Formlen er udarbejdet med det formål, at der altid skal være materialer nok til at efterbehandle skråningerne.

A er et udtryk for skråningens hældning. For eksempel er anlæg 3 det samme som hældning 1:3, og måles som 3 dele vandret i forhold til 1 del lodret, jf. figur 2.

Figur 2: Anlæg og skråningshældning

Under råstofvindring og fordeling af overjord må skrænterne ikke have sådanne anlæg, at de frembyder fare for udskridning. Skrænter, hvor der ikke graves, skal have et anlæg ikke mindre end 2, jf. vejledning fra BRS 5, 40-97 om Arbejds miljø i Grus- og Sandgrave.

Arealet skal i videst muligt omfang efterbehandles uden skrænter og med en konveks bund. Ved efterbehandlings afslutning må ingen dele af råstofgravens bund have anlæg mindre end 7 og råstofgravens bund må ikke give anledning til utilsigtede sødannelser.

Efterbehandling påbegyndes generelt 2 m fra graveområdet ydre grænse (skel, stendige eller anden afgrænsning), og blivende periferiskråninger skal, hvor andet ikke er præciseret, udføres med gennemsnitlig anlæg ikke mindre end 3, varierende mellem anlæg 2 og 4. Skrænterne må dog på ingen måde have sådanne anlæg, at de frembyder fare for udskridning – skrænterne kan eventuelt beplantes.

For at skabe bevægelse og variation i landskabsbilledet, ønskes en "bølget" periferiskråning, som eksempelvis i en anlæg 3 skråning der kan variere mellem hældning anlæg 2 og anlæg 4. Da alle periferiskråninger tager sit udgangspunkt i efterbehandlingslinjen E, opnås tillige at en linje dannet af skråningens fodpunkter F også får et bølget forløb. Såfremt der graves under GVS, vil skråningsfodens bølgede forløb bevirke, at søbredden også får et forløb med mange næs og vige.

Råstofindvinder skal på tilsynsmyndighedens forlangende udføre målinger af skråningernes anlæg over såvel som under vandspejl.

3. Indskiftning

Ved indskiftning forstås indvinding af materiale fra feltet b, a og c, (se ovenstående principskitse) med efterfølgende opfyldning af råstoffer af dårlig kvalitet fra grusgraven i feltet c og b. Indskiftning må ikke ske i midlertidige periferiskråninger mod naboarealer beliggende i regionalt graveområde, hvor kommende råstofindvinding er sandsynlig.

Overskydende mængder overjord eller råstoffer af dårlig kvalitet fra gravearealer omfattet af nærværende gravetilladelse eller jord modtaget efter dispensation fra Region Syddanmark kan indskiftes i blivende periferiskråninger over grundvandspejlet, medmindre andet er fastsat i tilladelsen. Indskiftning i periferiskråninger skal være detaljeret beskrevet i grave- og efterbehandlingsplanen.

4. Graveafstande til skel, beboelser, veje m.v.

Eksempel på beregning af vejledende graveafstand

Med en gravedybde på f.eks. 7 meter under terræn og et anlæg på 5 skal graveafstand fra den ydre grænse være:

- gravning over grundvandsspejlet: $G_o = e + (\frac{1}{2} \times D \times A) = 2 + (\frac{1}{2} \times 7 \times 5) = 19,5$ meter
- gravning under grundvandsspejlet: $G_u = e + (D \times A) + 12 = 2 + (7 \times 5) + 12 = 49$ meter

Ovenstående beregningsmetode skal anvendes på samtlige vilkår om afstand til skel, medmindre andet er angivet.

Bilag 4. Efterbehandlingsplan

EFTERBEHANDLINGSPLAN

Det fremtidige landskabsbillede er til dels styret af råstoffernes beliggenhed, men også hensynet til landskabet, og til de fremtidige brugere af området, er bestemmende for efterbehandlingen. Der skal sikres en optimal udnyttelse af råstofforekomsten, samtidig med at miljøet og naturen påvirkes mindst muligt.

På det ansøgte areal findes ingen kulturhistoriske værdier og ingen kendte arkæologiske fund (området er udlagt som Kulturarvsareal af national betydning). Området er i dag landbrugsareal, men har været udlagt som græs brakmarker i mere end 5 år og vil springe i skov indenfor en årrække.

Efterbehandlingen skal efter aftale være til landbrugsjord uden brug af gødning og pesticid. Ønsket fra lodsejere er at mulden skal tilbagelægges efter endt indvinding.

Efter endt råstofindvinding og før efterbehandlingen påbegyndes skal Regionen inddrages i vurderingen af, placering af en stendynge eller stenvold for at tilgodese markfirbenenes interesser. Stendynge/volden skal placeres på et så solbeskinnet areal som muligt og så sandet som muligt, dvs der skal ikke pålægges muld under og umiddelbart nær stembunken.

Der kan benyttes sten, som måtte være dukket op under råstofgravningen og hvis ikke der skønnes at være tilstrækkelig med sten vurderes hvorfra der kan skaffes yderligere sten, når indvinding af råstof er færdig.

Arealet skal efterbehandles så der ikke står nogen vold mellem matr. nr 4a og det ansøgte areal og så det falder naturligt ind i landskabet der består af bløde bakker. Skrænterne kan stå tilbage med varierende hældninger fra 1:2. Overjord og muld kan benyttes til indskiftning på skrænter der måtte være gravet stejlere i indvindingsperioden.

Bilag 5. Udtalelse fra Svendborg Kommune

Gitte Gro
Region Syddanmark,
Damhaven 12
7100 Vejle

Kultur, Erhverv og Udvikling
Natur og Klima
Svendborgvej 135
5762 Vester Skerninge

Kommentarer vedr. natur i forbindelse med ansøgning og VVM, ved ansøgning om råstofindvinding, Leby, Ærø

Der er søgt om indvinding af råstoffer på matrikel nr. 5b, 9k og 16b, Leby by, Bregninge og på del af matrikel 9b, Søbygård, Søby. Et areal på i alt 1,3 ha.

arne.bruun@svendborg.dk
www.svendborg.dk

10. november 2014

Region Syd, der skal behandle ansøgningen, har bedt Svendborg Kommune om evt. kommentarer i forbindelse med ansøgningen. Herunder om natur, som kommenteres her

Afdeling: Natur og Klima
Ref. mnmabr

Figur 1. Ansøgt graveområde. Del af 9b indenfor lyserød streg

cittaslow - Svendborg

Åbningstider:

Mandag-onsdag	Kl. 09.00-15.00
Torsdag	Kl. 09.00-16.30
Fredag	Kl. 09.00-14.00

Naturbeskyttelseslovens §3

Den nordligste del af arealet (beliggende på matrikel 9b) blev besøgt i 2011, og vi vurderede, at arealet ikke var omfattet af naturbeskyttelseslovens §3. Den øvrige sydlige del af arealet har iflg. luftfotos været dyrket indtil ca. 2004 og har tilsyneladende ligget i mere eller mindre vedvarende græs siden da. Arealet er for højt beliggende til at være fersk eng, men ville med årene kunne udvikle sig til overdrev. På baggrund af dyrkningshistorikken og luftfotos fra de seneste år vurderer vi, at arealet ikke har udviklet sig til overdrev og dermed ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Bilag IV-arter

Ifølge Bilag IV håndbogen forekommer der indenfor et 10 x 10 km kvadrat omfattende det ansøgte areal følgende bilag IV-arter: klokkefrø, stor vandsalamander, spidssnudet frø, springfrø, dværg og sydflagermus og markfirben

Vi vurderer, at der er mulighed for, at ikke mindst den nordlige del af arealet kan være fourageringsområde for de ovennævnte padder, og at flagermus sandsynligvis også undertiden fouragerer over hele området. Arealet rummer ikke ynglesteder for padderne og på grund af manglen på store gamle træer heller ikke for flagermus.

Ifølge Amphi-consult findes bilag IV-arten markfirben indenfor et polygon på 50 ha, der også omfatter det ansøgte areal. Det ansøgte graveareal skråner let mod nord og er bevokset af et ret jævnt græsdekke. Dette er ikke til fordel for markfirben, hvorimod de østvestgående diger (med en varm solside) og den sandede jord er forhold, der kan tiltrække markfirben. Det er derfor muligt, at der er forekomst af markfirben på arealet. Bortgravning af grus vil kunne påvirke en sådan forekomst negativt. Ifølge habitatbekendtgørelsens § 11, må der ikke gives tilladelse, hvis det ansøgte kan beskadige yngle- eller rasteområder for bilag IV-arter. Vi anbefaler, at det ansøgte graveareal undersøges for forekomst af markfirben.

Kommuneplan

Ifølge kommuneplanen er arealet beliggende i særligt biologisk interesseområde.

Natura 2000

Arealet ligger ikke indenfor habitatområder, fuglebeskyttelsesområder eller ramsarområder.

Retablering af området

På grund af den næringsfattige jord, forekomsten af markfirben i nærområdet og nærheden til øvrige naturområder har området et meget stort potentiale for at blive et vigtigt yngle- og rasteområde for markfirben og andre bilag IV-arter.

Venlig hilsen

Arne Bruun
Miljøtekniker

Dir. tlf. +4562233431

Bilag 6. Udtalelse fra Øhavsmuseet

Fra: Per Orla Thomsen <POT@ohavsmuseet.dk>
Sendt: 26. juni 2014 15:36
Til: Miljø og Råstoffer
Emne: Bemærkninger til forslag til tillæg nr. 1 til Råstofplan 2012 for Region Syddanmark - Leby på Ærø

Arkæologi Sydfyns bemærkninger til forslag til tillæg nr. 1 til Råstofplan 2012 for Region Syddanmark - Leby på Ærø:

Beklageligvis er vi i Arkæologi Sydfyn ikke blevet informeret om for-høringen og vi har derfor ikke haft mulighed for at udtale os tidligere om planerne for . Arkæologi Sydfyn iler derfor med en vigtig oplysning: De 1,3 ha., hvor udvindingen skal foregå, ligger inden for det, der kaldes et Kulturarvsareal af national betydning. I Kulturstyrelsens database Fund og Fortidsminder begrundes det med, at: *"Det inddæmmede nor Vitsø med omgivende kystzoner er rigt på arkæologiske levn fra både forhistorisk og historisk tid. Der kendes til 6 bopladser fra neolitikum og/eller yngre bronzealder/ældre jernalder, en ladeplads fra tidlig-/højmiddelalder samt de to voldsteder Søby Volde og Søbygård. Flere af bopladserne samt ladepladsen har dækkede kulturlag. Herudover må det formodes, at arealet rummer adskillige endnu ukendte arkæologiske spor. Det tidligmiddelalderlige voldsted Søby Volde indgår sammen med flere andre voldsteder af lignende type i et formodet sydligt rigsforvar mod venderne, hvilket sammen med den øvrige arkæologiske mangfoldighed berettiger arealet til betegnelsen "af national betydning".*

Kulturarvsarealer er områder, hvor man véd, der er særlig mange arkæologiske fund. Der gælder ingen særlige lovregler for kulturarvsarealerne, men de er udpeget for at advare bygherrer om, hvor det kan være særlig omkostningstungt at foretage anlægsarbejder, fordi der ligger mange fortidsminder. Der er for tiden 1.348 kulturarvsarealer i Danmark heraf 70 i vores gamle byer med rødder tilbage til vikingetid og middelalder. Oplysninger om kulturarvsarealerne kan fås i Kulturstyrelsens database "Fund og Fortidsminder" samt på "Miljøportalen".

Er der ønsker om at foretage jordarbejder indenfor et kulturarvsareal, må man derfor forvente arkæologiske undersøgelser forud for igangsættelse af jordarbejderne. I praksis betyder det, at der skal foretages arkæologiske undersøgelser inden råstofgravningen på Ærø kan iværksættes.

Jeg er naturligvis til rådighed med yderligere oplysninger, hvis det er ønskeligt.

Med venlig hilsen
 Per O. Thomsen
 Afdelingsleder, Ph.d
 Arkæologi Sydfyn

Øhavsmuseet

Arkæologi Sydfyn

Arkæologi Sydfyn / Grubbemøllevej 13 5700 Svendborg / Telefon + 45 62 21 02 61 / (direkte) + 45 20 75 29 31 / www.ohavsmuseet.dk